

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу
Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

на тему: **НЕПРЯМІ ПОДАТКИ ТА ЇХ РОЛЬ
У ФОРМУВАННІ ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ**
(на матеріалах ГУ ДПС у Тернопільській області)

**INDIRECT TAXES AND THEIR ROLE
IN THE FORMATION OF BUDGET REVENUES**
(on the materials of Main Directorate
of the State Tax Service in Ternopil region)

Виконав: здобувач першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти групи 4зФдпм
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та
страхування»
освітньо-професійної програми «Державна податкова
та митна справа»

Котько І.І.
(прізвище та ініціали)
Керівник: Сідельникова Л.П.
(прізвище та ініціали)

Хмельницький – 2024 року

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу
Кафедра фінансів, обліку та оподаткування
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітньо-професійна програма «Державна податкова та митна справа»

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри, д.е.н., професор
_____ Лариса СІДЕЛЬНИКОВА
«18» 01 2024 року

З А В Д А Н Н Я НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ БАКАЛАВРА

_____ Котьку Іллі Ігоровичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Непрямі податки та їх роль у формуванні доходів бюджету
(на матеріалах ГУ ДПС у Тернопільській області)

керівник роботи Сидельникова Лариса Петрівна, д.е.н., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «17» січня 2024 року № 61-с

2. Строк подання роботи здобувачем 19 червня 2024 року

3. Вихідні дані до роботи Законодавчі та нормативні документи, підручники,
навчальні посібники, періодичні видання, звітність Міністерства фінансів
України, звітність Державної податкової служби України, звітність ГУ ДПС у
Тернопільській області.

4. Зміст кваліфікаційної роботи бакалавра (перелік питань, які потрібно
розробити) Теоретичні засади непрямого оподаткування. Моніторинг
фіскальної ефективності непрямих податків в умовах воєнного стану.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
Робота містить 8 рисунків та 15 таблиць

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Ім'я, прізвище та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Консультант з написання I-II розділів	Лариса СІДЕЛЬНИКОВА, професор	18.01.2024	22.05.2024
Консультант з використання ПЕОМ	Таміла ЧИЖОВА, доцент	18.01.2024	16.05.2024
Консультант з нормоконтролю	Олена НОВОСЬОЛОВА, доцент	18.01.2024	06.06.2024

7. Дата видачі завдання 18.01.2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Огляд літературних джерел з теми	18.01.24-30.01.24	виконано
2.	Складання і затвердження плану роботи	31.01.24-09.02.24	виконано
3.	Написання 1 розділу	12.02.24-29.03.24	виконано
4.	Написання 2 розділу	01.04.24-15.05.24	виконано
5.	Формулювання висновків за темою дослідження	16.05.24-22.05.24	виконано
6.	Оформлення роботи	23.05.24-06.06.24	виконано
7.	Надання роботи керівнику для перевірки та написання подання	07.06.24	виконано
8.	Подання роботи для перевірки у КСПНП	14.06.24	виконано
9.	Захист роботи в ЕК	19.06.24	

Здобувач _____
(підпис)

Ілля КОТЬКО
(ім'я та прізвище)

Керівник роботи _____
(підпис)

Лариса СІДЕЛЬНИКОВА
(ім'я та прізвище)

РЕФЕРАТ

У роботі досліджені теоретичні засади непрямого оподаткування, систематизований зарубіжний досвід справляння податків на споживання, проведено моніторинг фіскальної ефективності непрямих податків в умовах воєнного стану, запропоновано шляхи вдосконалення регулювання непрямого оподаткування в Україні на сучасному етапі. З метою проведення дослідження використані дані Міністерства фінансів України та ГУ ДПС у Тернопільській області.

Результати проведеного аналізу виявили, що непрямі податки є не лише ключовим елементом при ціноутворенні, але й основним джерелом формування бюджетних ресурсів держави. Найбільші доходи Зведеного бюджету України забезпечують саме непрямі податки, які відзначаються стійкими надходженнями.

Надані пропозиції щодо вдосконалення системи непрямого оподаткування. До них, зокрема, відносяться: удосконалення системи пільг і диференціація ставок ПДВ; розширення переліку підакцизних товарів завдяки оподаткуванню безалкогольних напоїв; адаптація вітчизняної системи законодавчого обґрунтування справляння непрямих податків до норм та вимог ЄС з питань гармонізації бази та об'єктів оподаткування, термінології і податкових ставок; удосконалення контролю за справлянням непрямих податків тощо.

Розроблена модель і проведено рішення задачі на ЕОМ.

Основний текст кваліфікаційної роботи бакалавра викладено на 79 сторінках, містить 15 таблиць, 8 рисунків. Список використаних джерел налічує 58 найменувань і розміщений на 5 сторінках. Додаток розміщений на 4 сторінках. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи бакалавра становить 88 сторінок.

Ключові слова: непрямі податки, Зведений бюджет України, податкові надходження, податок на додану вартість, акцизний податок, мито.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ НЕПРЯМОГО ОПОДАТКУВАННЯ ...	6
1.1. Історія виникнення та характерні риси податків на споживання...	6
1.2. Сутність та класифікація непрямих податків	19
1.3. Зарубіжний досвід державного регулювання системи непрямого оподаткування	29
РОЗДІЛ 2. МОНІТОРИНГ ФІСКАЛЬНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ НЕПРЯМИХ ПОДАТКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	41
2.1. Оцінка фіскального значення системи непрямого оподаткування у формуванні бюджетних ресурсів держави	41
2.2. Аналіз структури та динаміки непрямих податків у Зведеному бюджеті України	53
2.3. Шляхи вдосконалення регулювання непрямого оподаткування в Україні на сучасному етапі	64
ВИСНОВКИ.....	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	80
ДОДАТКИ.....	85

ВСТУП

Актуальність теми. Одним із пріоритетних напрямів функціонування будь-якої держави є забезпечення мобілізації її бюджетних ресурсів в обсягах, необхідних для ефективного виконання покладених на неї завдань та функцій. Передумовою формування таких ресурсів є насамперед наявність податкової системи, до якої входять економічно доцільні податки і збори для забезпечення фінансової безпеки держави. На жаль, наразі Україна є державою, в якій надходження до бюджетів всіх рівнів не відповідають її фінансовим потребам. Тому дослідження непрямих податків, як одних із найбільш бюджетоутворюючих, є вкрай важливим в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення країни.

Непрямі податки характеризуються стабільністю доходів та широкою базою оподаткування. У той же час, неможливо абстрагуватися від недоліків, які вносить у систему оподаткування невиправдане використання непрямих податків. Основним недоліком податків на споживання є відсутність їх прямої залежності від суми доходу платників. Соціальну несправедливість непрямих податків держава може певною мірою нейтралізувати, вилучивши товари першої необхідності з кола оподатковуваних податків. Але і тут є суперечність, оскільки швидкість мобілізації податкових надходжень, їхня стабільність та рівномірність забезпечуються оподаткуванням саме споживчих товарів. Тому державі потрібно, максимально враховуючи інтереси всіх членів суспільства, прийти до компромісного розподілу податкового тягара.

Непрямі податки є не лише ключовим елементом при ціноутворенні, але й основним джерелом формування бюджетних ресурсів держави. Найбільші доходи Зведеного бюджету Україні забезпечують саме непрямі податки, які відзначаються стійкими надходженнями. Отже, висока значимість непрямих податків для стабільного соціально-економічного розвитку ставить дослідження теоретичних і практичних аспектів їх функціонування на пріоритетний рівень як для теоретиків фінансової науки, так і для фахівців-практиків.

Теоретичне і практичне значення теми. Тема дослідження має важливе як теоретичне, так і практичне значення. Теоретичне значення роботи полягає у викладенні теоретичних засад і узагальненні зарубіжного досвіду непрямого оподаткування як в цілому, так і у розрізі податку на додану вартість, акцизного податку та мита. Практичне значення роботи полягає в оцінці впливу непрямих податків на обсяги формування бюджетних ресурсів України в умовах воєнного стану, а також в розробці пропозицій щодо шляхів вдосконалення системи непрямого оподаткування.

Важливість вирішення зазначених проблем обумовила вибір теми дослідження, визначила його мету та завдання.

Мета і задачі роботи. Метою кваліфікаційної роботи бакалавра є визначення теоретичних засад непрямого оподаткування, аналіз ефективності справляння непрямих податків в Україні, пошук векторів оптимізації податкових інструментів регулювання споживання.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі завдання:

1. Дослідити історію виникнення та характерні риси податків на споживання.
2. Розглянути сутність та класифікацію непрямих податків.
3. Узагальнити зарубіжний досвід державного регулювання системи непрямого оподаткування.
4. Оцінити фінансове значення системи непрямого оподаткування у формуванні бюджетних ресурсів держави.
5. Проаналізувати структуру та динаміку непрямих податків у Зведеному бюджеті України.
6. Визначити шляхи вдосконалення регулювання непрямого оподаткування в Україні на сучасному етапі.

Методи дослідження Методологічною основою написання кваліфікаційної роботи бакалавра є загальнонаукові й спеціальні методи наукового дослідження. Зокрема, при написанні роботи використано історико-порівняльний метод, методи аналізу та синтезу, індукції та дедукції,

порівняння, абстрагування.

Структура роботи. Виходячи з мети і задач дослідження, робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. У першому розділі викладені теоретичні засади непрямого оподаткування. Другий розділ присвячено моніторингу фіскальної ефективності непрямих податків в умовах воєнного стану. Крім того, визначено вдосконалення правового регулювання непрямого оподаткування в Україні на сучасному етапі.

Характеристика суб'єкту дослідження. Дослідження проведено на основі даних Головного управління Державної податкової служби у Тернопільській області (далі – ГУ ДПС), що є територіальним органом, утвореним на правах відокремленого підрозділу Державної податкової служби України (далі – ДПС).

ГУ ДПС забезпечує реалізацію повноважень ДПС на території Тернопільської області. ГУ ДПС є правонаступником майна, прав та обов'язків Головного управління ДПС у Тернопільській області (ЄДРПОУ 43142763).

У період дії воєнного стану та протягом трьох місяців після його завершення або скасування окремі повноваження територіальних органів ДПС можуть здійснювати інші територіальні органи ДПС за окремим наказом ДПС.

ГУ ДПС у своїй діяльності керується Конституцією і Законами України, указами Президента України і постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції і законів України, актами Кабінету Міністрів України, наказами Міністерства фінансів України, що належать до компетенції ДПС, наказами ДПС, дорученнями керівництва ДПС, іншими актами законодавства.

Огляд джерел, що використані в роботі. В роботі використані законодавчі та нормативні документи України, наукові розробки та навчальні посібники, періодична література, Інтернет-ресурси, а також матеріали, що відображають сутність, функції та характерні риси непрямих податків, їхні фіскальні й регулюючі аспекти і напрями вдосконалення на сучасному етапі.

В процесі дослідження особлива увага приділялася науковим розробкам таких авторів: В. Андрущенко, Г. Бех, З. Варналія, Ю. Іванова, А. Крисоватого, В. Мельника, В. Опаріна, Л. Сідельникової, А. Соколовської, К. Швабія та ін.